

จรรยาบรรณวิชาชีพ

ความหมาย

จรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Ethics) หมายถึง มาตรฐานหรือแบบฉบับการประพฤติปฏิบัติอันเหมาะสมที่สมาคมหรือองค์กรแต่ละวิชาชีพประมวลขึ้นไว้ให้บุคคลที่เป็นสมาชิกของวิชาชีพนั้นๆ ได้ตระหนักและยึดถือประพฤติปฏิบัติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี ส่งเสริมชื่อเสียง เกียรติคุณ เกียรติฐานะ ก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพและการยอมรับในบทบาทหน้าที่พร้อมทั้งเป็นหลักประกันให้แก่สังคม

หลักการและความเป็นมา

จรรยาบรรณ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics หรือ Code of Ethics คำว่า Ethics มาจากคำกรีกโบราณว่า ethos แปลว่า Character หมายถึง ลักษณะพิเศษ คุณลักษณะ อุปนิสัย หลักการประพฤติปฏิบัติ ขยายความถึงการประพฤติปฏิบัติของบุคคลผู้มีอุปนิสัยหรือคุณลักษณะที่ดี คำว่า Ethics ยังแปลเป็นคำภาษาไทยได้อีกคำหนึ่งว่า จริยธรรม แต่จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีสาระที่แตกต่างกันเล็กน้อย คือ จริยธรรมเป็นการประพฤติตามหลักธรรมหลักคุณงามความดีโดยทั่วไป ส่วนจรรยาบรรณมุ่งเน้นมาตรฐานหรือแบบฉบับของการประพฤติปฏิบัติที่สมาคมหรือองค์กรของแต่ละวิชาชีพหรือของแต่ละหน่วยงานประมวลขึ้นไว้ให้บุคคลที่เป็นสมาชิกยึดถือเป็นหลักประพฤติปฏิบัติ จรรยาบรรณอาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปได้ด้วยดุลยพินิจของคนในแต่ละองค์กรหรือในแต่ละวิชาชีพตามสภาพแวดล้อมและตามความมุ่งหวังของสังคม

ตั้งแต่โบราณกาล สำนักทางวิชาการต่างๆ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่มาเป็นศิษย์หรือมาศึกษาเล่าเรียนได้ยึดถือเป็นแบบฉบับ ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของสำนักทางวิชาการนั้นๆ ผู้สำเร็จการศึกษา นอกจากจะได้รับความรู้ความสามารถทางวิชาการแล้ว ยังได้รับการฝึกอบรมให้มีคุณธรรมน้ำใจและแนวทางประพฤติปฏิบัติที่พึงงามในการนำวิชาการนั้นๆ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมตามที่สำนักทางวิชาการได้กำหนดขึ้นอีกด้วย ผู้สำเร็จการศึกษาก็ออกมาประกอบวิชาชีพ ครั้นเมื่อมีผู้ประกอบวิชาชีพมากขึ้น ผู้ประกอบวิชาชีพเหล่านั้นรวมตัวกันจัดตั้งสมาคมวิชาชีพบุคคลในสมาคมวิชาชีพนั้นๆ เป็นผู้ร่วมคิดริเริ่มกำหนดให้มีจรรยาบรรณวิชาชีพเพื่อยกฐานะวิชาชีพของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม จรรยาบรรณวิชาชีพมิได้เกิดมาจากการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพอย่างเดียวเท่านั้น บางส่วนอาจมาจากอิทธิพลทางศาสนา ปรัชญาทางการเมือง แนวความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้รู้ ความเชื่อ ศรัทธาในเทพเจ้า จนเกิดการสร้างแบบฉบับของการประพฤติปฏิบัติขึ้น ดังตัวอย่างของจรรยาแพทย์ ที่เรียก Hippocratic Oath เกิดจากฮิปโปเครติส ผู้เป็นแพทย์ ชาวกรีก มีชีวิตอยู่ในช่วง 470 ปีก่อนคริสต์ศักราช ด้วยความศรัทธาในเทพเจ้าฮิปโปเครติสกล่าวคำปฏิญาณต่อเทพเจ้าแห่งการแพทย์ มีสาระสำคัญว่า จะให้ความเคารพครุที่ถ่ายทอดวิชาการนี้ดูบิดามารดา จะถ่ายทอดความรู้แก่บุตรและบุตรของครูอาจารย์โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎหมายทางการแพทย์ จะรักษาผู้ป่วยด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ป่วย จะไม่มอบความตายด้วยวิชาแพทย์แก่ผู้ใด ไม่รับสินบน จะรักษาความลับของผู้ป่วย ฯลฯ คำปฏิญาณของฮิปโปเครติสนี้เป็นที่ยอมรับของวงการแพทย์สืบทอดต่อๆ กันมา แม้ภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามความเหมาะสม สรุปได้ว่าสมาคมหรือองค์กรวิชาชีพต่างๆ กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของตนขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. รักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณ เกียรติฐานะของวิชาชีพนั้น
2. สร้างศรัทธา ความเลื่อมใสและการยกย่องจากบุคคลทั่วไป
3. เป็นหลักประกันให้สังคมเกิดความมั่นใจที่จะได้รับบริการด้วยหลักธรรมและหลักวิชาการ

คุณลักษณะและสาระสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพ

จรรยาบรรณวิชาชีพที่สมาคมหรือองค์กรวิชาชีพบัญญัติขึ้น มีคุณลักษณะและสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ผู้ประกอบการวิชาชีพพึง

1. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักธรรมของศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมั่นประกอบคุณงามความดีต่อสังคมและยึดถือสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ
2. ตระหนักถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของบ้านเมืองและของวิชาชีพของตน
3. ประพฤติตนและปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธิ์ ยุติธรรม ตรงต่อเวลาจงรักภักดีต่อวิชาชีพของตน ดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงและเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานต้องมัวหมอง
4. ปฏิบัติงานหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพนั้น มุ่งมั่นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ตระหนักและเคารพในศักดิ์ศรี ความเสมอภาคของบุคคล โดยปราศจากอคติใดๆ ไม่เลือกปฏิบัติให้ความชอบธรรมแก่ทุกๆ คน ทั้งผู้รับบริการ ผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมอาชีพ เพื่อนร่วมงานและมหาชนส่วนรวม
6. ตระหนักอยู่เสมอว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสมาคมหรือองค์กรหรือวิชาชีพ ยึดมั่นในหน้าที่และพันธะที่ตนมีต่อสมาคม องค์กรและวิชาชีพ พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อสมาคม องค์กรวิชาชีพและ

สังคม อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าร่วมกิจกรรมของสังคม สร้างความเข้าใจที่ดีและที่ถูกต้องต่อสมาคม องค์กร และวิชาชีพให้เกิดขึ้นในสังคม

7. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของอนุชนรุ่นหลังที่กำลังเข้าสู่วิชาชีพนั้นๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานหน้าที่

8. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส สร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและเสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่ถูกต้องแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพเดียวกัน

9. เคารพ ศรัทธา ยึดมั่นในหลักวิชาการแห่งวิชาชีพของตน ตลอดจนถึงธรรมเนียม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม ปฏิบัติงานตามหลักวิชาการ ไม่ลอกเลียนหรืออ้างเอาผลงานของผู้อื่นไปใช้ประโยชน์โดยไม่ให้เกิดแก่เจ้าของผลงานเดิม

10. มุ่งมั่นศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง ฝึกฝน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าในงานวิชาชีพของตนและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพนั้นสู่ความเป็นเลิศ

จรรยาบรรณวิชาชีพนอกจากจะเป็นมาตรฐานหรือบทบัญญัติ กำหนดให้ผู้ประกอบการวิชาชีพได้ยึดถือ ประพฤติปฏิบัติยังเป็นเสมือนคำปฏิญาณ คำมั่นสัญญาที่ผู้ประกอบการวิชาชีพจะยึดมั่นและปฏิบัติตามด้วยความสำนึกในความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองงานหน้าที่บุคคลที่เกี่ยวข้ององค์การที่ปฏิบัติงานอยู่และสังคมชาติบ้านเมือง ในฐานะที่เป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของชุมชน ชาติ บ้านเมือง ดังนั้น สมาคมหรือองค์กรวิชาชีพจะกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของตนจำแนกความรับผิดชอบดังกล่าว มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

จรรยาบรรณวิชาชีพต่อตนเอง

ชี้หน้าให้เป็นผู้มีศีลธรรมอันดี ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต รักษาเกียรติแห่งตนให้เป็นที่ยอมรับใน

สังคม ละเว้นอบายมุข ดำเนินชีวิตเหมาะสมกับฐานะ รักษาสุขภาพกาย จิต รับผิดชอบต่อครอบครัว พัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถเพื่อให้การปฏิบัติงานหน้าที่มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณวิชาชีพต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ประกอบการวิชาชีพพึงมีความจริงใจ ช่วยเหลือ เกื้อกูล เอื้ออาทรต่อกัน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งในเรื่องการทำงานและส่วนตัว สนับสนุนส่งเสริมให้ ความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กันและกัน รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อกันปฏิบัติต่อกันด้วยความยุติธรรมและเมตตาธรรม

จรรยาบรรณวิชาชีพต่องานหน้าที่

มุ่งเน้นในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อ สดัยสุจริต เสมอภาค ปราศจากอคติ สำนึกในความ รับผิดชอบต่องานหน้าที่ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร เต็มกำลังความสามารถ รอบคอบรวดเร็วถูกต้องตามกฎระเบียบแบบแผน โดย คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติเป็น สำคัญ หมั่นศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่การงานแสวงหาประโยชน์ที่มีพึงได้ ไม่เบียดบังเวลาทำงานไปทำธุรกิจอื่น มุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงานให้ได้ผลตามมาตรฐานและสู่ความเป็นเลิศ

จรรยาบรรณวิชาชีพต่อองค์กร

ระบุดึงเรื่องการยึดมั่นในอุดมการณ์และ นโยบายขององค์กร ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบ่ง คับคำสั่งขององค์กร สร้างสรรค์ความเจริญ ก้าวหน้าให้กับองค์กร รักษาผลประโยชน์เกียรติ

ศักดิ์ศรี ชื่อเสียงและความลับขององค์กร หรือหา เพิ่มให้ถ้าสามารถหรือมีโอกาสที่จะทำได้ไม่นำทรัพย์สิน ข้อมูลข่าวสารและความลับขององค์กรไปใช้ในธุรกิจ อื่นเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

จรรยาบรรณวิชาชีพต่อประชาชน สังคม ประเทศชาติ

บัญญัติให้ให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ จริงใจ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจและใช้กิริยา วาจาที่สุภาพอ่อนโยน เคารพในสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ภราดรภาพและความ เสมอภาคของบุคคล ตระหนักในความรับผิดชอบต่อ สังคม พร้อมทั้งจะปกป้องประโยชน์ส่วนรวมและช่วย เหลือเพื่อนมนุษย์และเมตตาการุณาสรรพสัตว์ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาและวัฒนธรรม อันดีงามของสังคม ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือของ บุคคลทั่วไปเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีจิต สาธารณะ รู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม บำเพ็ญ ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนชาติบ้านเมือง

จรรยาบรรณวิชาชีพส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิชา ชีพมุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีด้วยคุณธรรมค่านิยมนที่ดีงามพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถสู่ความ เป็นเลิศ พัฒนางานหน้าที่และองค์กรให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลพัฒนางานวิชาชีพ ให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและเป็นพลังของแผ่นดินใน การพัฒนาสังคมชาติบ้านเมือง จรรยาบรรณวิชาชีพจึง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการ วิชาการ วิชาชีพและสังคมชาติบ้านเมือง

พระนอม แก้วกำเนิด

บรรณานุกรม

- ดิน ปรัชญาพฤทธิ. ข้อมูลเกี่ยวกับพันธะทางสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคม วิชาชีพนิยม และจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ฝ่ายโรงพิมพ์ กองกลาง สำนักงาน ก.พ. 2543.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. “หลักวิชาชีพนักกฎหมายในภาคพื้นยุโรป” ใน รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย หน้า 11-13. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ธรรมสภา 2543.
- วิรัช ทุ่งวชิรกุล. “จริยธรรมในวิชาชีพแพทย์” ใน จริยธรรมในวิชาชีพ ชุดบทความประกอบการสัมมนา เรื่อง “จริยธรรมในวิชาชีพ” หน้า 439-441 โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล 2541.
- Bayles, Michael D. **Professional Ethics**. Belmont, California : Wadsworth Publishing company, 1981.
- Lindsey, Jonathan A., and Prentice, Ann E. **Professional Ethics and Librarians**. Phoenix. Arizona : Oryx Press, 1985.